

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

***“ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ
ТА АГРОТУРИЗМУ”***

(для бакалаврів)

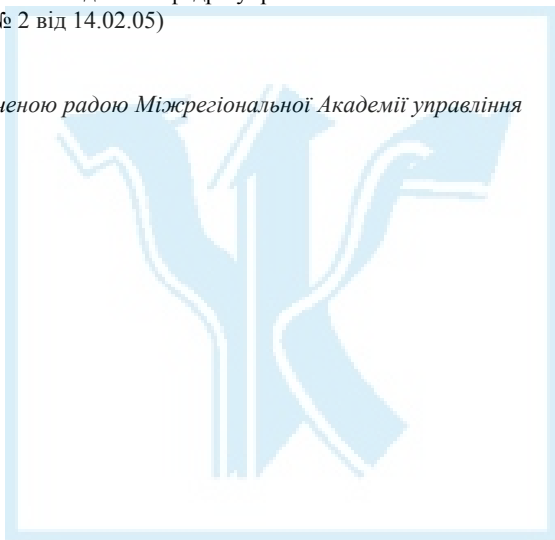
МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом
Я. М. Дідик

Затверджено на засіданні кафедри управління бізнесом
(протокол № 2 від 14.02.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дідик Я. М. Навчальна програма вивчення дисципліни “Економіка сільсько-го туризму та агротуризму”. — К.: МАУП, 2005. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економіка сільського туризму та агротуризму”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Економіка сільського туризму та агротуризму” є базою для підготовки фахівців з сільського туризму. Програмою дисципліни передбачається вивчення основних понять, завдань і змісту сільського туризму. Ця дисципліна логічно пов’язана з такими дисциплінами, як красзнавство, географія, історія, а також зі спеціальними дисциплінами фахового спрямування: “Економіка туризму і готельного бізнесу”, “Маркетинг готельного бізнесу”, “Рекламна діяльність у сфері готельних послуг та туризму”, “Міжнародний туризм”.

Мета вивчення дисципліни — здобути необхідні теоретичні знання, сформувані практичні навички з економіки сільського туризму та агротуризму в сучасних економічних умовах.

Предметом дисципліни є форми прояву економічних законів у сільських садибах та фермерських господарствах через сукупність економічних категорій і функцій, які вони виконують.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- основні економічні категорії і критерії, що застосовуються у сфері сільського туризму;
- фахові теоретичні засади і принципи їх використання;
- економічний механізм функціонування та розвитку економіки туризму і агротуризму в сільській місцевості;
- законодавче регламентування економіки сільського туризму в Україні;

уміти:

- розраховувати ціни на послуги ночівлі;
- розраховувати ціни на харчування;
- складати бізнес-план здійснення дозвільної діяльності;
- складати програми дозвілля;
- оформлювати кредити, позики, застави, інвестиції у сфері сільського туризму;
- розраховувати витрати власника садиби чи фермера на дозвільну діяльність та рекламу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ ТА АГРОТУРИЗМУ”

№ пор.	Назва теми
1	Вступ. Предмет і завдання дисципліни
2	Засоби виробництва сільських садиб та фермерських господарств
3	Нематеріальні ресурси сільських садиб та фермерських господарств
4	Якість і конкурентоспроможність послуг та продукції
5	Екологізація туристично-довільних послуг і сільськогосподарської продукції
6	Продуктивність, мотивація та оплата праці
7	Собівартість надання туристично-дозвільних послуг та виробництва продукції
8	Ціни на туристично-дозвільні послуги і продукцію сільських садиб та фермерських господарств
9	Інвестиційні ресурси в сільському туризмі та агротуризмі
10	Еколого-економічна ефективність туристично-дозвільної діяльності сільських садиб та фермерських господарств
11	Економічний механізм стимулювання розвитку відпочинку в сільських садибах та фермерських господарствах

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ ТА АГРОТУРИЗМУ”

Вступ

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни

Предмет та завдання дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами (краєзнавство, географія, історія, археологія та ін.).

Загальна характеристика сільських садиб та фермерських господарств (підприємств) і специфіка їх виробництва.

Розвиток сільських і фермерських підприємств на основі різних форм власності, їх місце в системі національної економіки. Географія поширення дозвільної діяльності власників садиб та фермерських господарств у сільській місцевості України.

Література [25; 27; 28; 34; 35]

Тема 2. Засоби виробництва сільських садиб та фермерських господарств

Поняття про основні фонди, їх структура і класифікація. Стан і ефективність використання основних фондів. Зношення (моральне та фізичне), амортизація та відновлення. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів сільських садиб та фермерських господарств.

Поняття про обігові засоби. Класифікація обігових засобів (обігові фонди та кошти). Структура обігових засобів. Кругообіг обігових засобів. Методи нормування обігових засобів. Шляхи підвищення ефективності використання обігових засобів сільських садиб та фермерських господарств.

Література [32; 36]

Тема 3. Нематеріальні ресурси сільських садиб та фермерських господарств

Суть нематеріальних ресурсів. Використання нематеріальних ресурсів (мальовничі краєвиди, легенди краю, автентичні пісні, місцеві звичаї, природозаповідний фонд, бальнеоресурси, місцеві види рослин, грибів, ягід тощо) при наданні дозвільних послуг.

Характеристика об'єктів інтелектуальної власності (оригінальні технології виробництва сільськогосподарської продукції тощо).

Література [32; 36]

Тема 4. Якість і конкурентоспроможність послуг та продукції

Матеріальні ресурси. Види сировини, її класифікація. Основні напрямки економії матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів.

Загальна характеристика продукції (послуг). Номенклатура і асортимент. Матеріально-технічне забезпечення дозвільної діяльності.

Якість і конкурентоспроможність продукції та послуг. Показники якості.

Стандартизація і сертифікація продукції та послуг ночівлі. Екологічні стандарти і сертифікати на послуги і продукцію. Міжнародні системи сертифікації. Національні системи якості.

Література [32; 34; 36]

Тема 5. Екологізація туристично-дозвільних послуг і сільськогосподарської продукції

Вплив туристів і відпочиваючих на сільську місцевість. Вплив сільськогосподарського виробництва і тваринництва на сільську місцевість. Вплив переробних підприємств на сільську місцевість. Економічний механізм екологізації туристично-дозвільних послуг і продукції в сільській місцевості.

Література [33–35; 38]

Тема 6. Продуктивність, мотивація та оплата праці

Методи розрахунку продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники підвищення продуктивності праці.

Мотивація трудової діяльності сільгосппрацівників. Освіта і підвищення кваліфікації власників садіб та фермерів.

Оплата праці. Основи організації праці при наданні туристично-дозвільних послуг.

Література [29; 32; 37]

Тема 7. Собівартість надання туристично-дозвільних послуг та виробництва продукції

Поняття про собівартість дозвільних послуг та продукції. Класифікація витрат на туристично-дозвільні послуги за економічними елементами та калькуляційними статтями. Калькулювання одиниці послуг (продукції). Кошторис виробництва. Види собівартості послуг (продукції). Постійні та змінні витрати. Графічний і аналітичний методи визначення критичного обсягу виробництва. Шляхи зниження собівартості дозвільних послуг (продукції).

Література [32; 35–37; 39]

Тема 8. Ціни на туристично-дозвільні послуги сільських садиб та фермерських господарств

Принципи ринкового ціноутворення. Поняття, роль і функції ціни. Види цін на туристично-дозвільні послуги. Ціни на екологічно чисті дозвільні послуги і продукцію. Державна політика в галузі ціноутворення в сучасних умовах. Методи встановлення і регулювання цін.

Література [32; 33; 37; 39]

Тема 9. Інвестиційні ресурси в сільському туризмі та агротуризмі

Загальне поняття про інвестиції. Інвестиції: характеристика і види (зовнішні, внутрішні). Інвестування екологічно чистих послуг і продукції. Оцінка ефективності інвестицій.

Визначення необхідного обсягу і джерел отримання інвестиційних ресурсів (кредити, позики, субсидії, субвенції, доброчинні внески тощо).

Література [24; 30–32; 34; 39]

Тема 10. Еколого-економічна ефективність туристично-дозвільної діяльності сільських садиб та фермерських господарств

Загальне поняття про економічний ефект. Методика визначення порівняльної та абсолютної економічної ефективності. Чинники підвищення ефективності діяльності. Поняття про капітальне будівництво. Капітальні вкладення: склад і структура.

Дохід і прибуток. Джерела формування доходу.

Рентабельність пропонованих дозвільних послуг. Оцінка загального фінансово-економічного стану сільських садиб та фермерських господарств.

Література [32; 36; 37; 39]

Тема 11. Економічний механізм стимулювання розвитку відпочинку в сільських оселях та фермерських господарствах

Загальна характеристика елементів економічного механізму. Взаємозв'язок попиту, пропозиції, собівартості, ціни, кредиту, позики, прибутку, витрат, збитків, податків тощо. Залучення грантів.

Державне регулювання туристично-дозвільною діяльності в сільській місцевості (закони, норми, акти, стандарти, оподаткування тощо). Органи влади: державні та недержавні (спілки).

Література [1–24; 32; 36; 39]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, М, Ю	1
Г, П, Ш	2
Ж, Т, Х	3
Б, Ї, Р	4
Д, Н, Я	5
З, У, Щ	6
В, К, Ц	7
Є, С, Ч	8
І, О, Е	9
Л, Ф	10

Мета виконання контрольної роботи — закріпити та поглибити теоретичні знання, здобуті при вивченні дисципліни “Економіка туризму та агротуризму”, навчитись самостійно працювати з навчальною і спеціальною літературою, законодавчими актами, статистичними матеріалами, а також матеріалами власних досліджень. Контрольна робота повинна висвітлювати окремі теоретико-практичні проблеми.

Контрольну роботу студенти (слухачі) виконують самостійно у формі реферату обсягом до 12–18 сторінок з дотриманням усіх правил написання контрольної роботи.

На титульній сторінці контрольної роботи студент (слухач) повинен поставити особистий підпис і дату. На наступній сторінці наводять завдання контрольної роботи у вигляді змісту. Наприкінці роботи обов’язково вміщують список лише тих використаних джерел, на які є посилання в тексті.

Роботу слід набрати на комп'ютері й подати на рецензування не пізніше як за місяць до початку сесії. У разі незадовільної рецензії робота повертається студенту для доопрацювання, після чого повторно рецензується.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Селянське (фермерське) господарство.
2. Основні фонди селянських (фермерських) господарств.
3. Розрахувати ціну на послуги з ночівлі у приватній садибі.

Варіант 2

1. Приватне агроформування.
2. Нематеріальні ресурси селянських (фермерських) господарств.
3. Розрахувати ціну на послуги з ночівлі у фермерському господарстві.

Варіант 3

1. Особисте підсобне господарство.
2. Інтелектуальна власність селянських (фермерських) господарств.
3. Розрахувати ціну на послуги екскурсовода в сільській місцевості.

Варіант 4

1. Фізична особа — орендар.
2. Обігові засоби фермерських господарств.
3. Розрахувати ціну на послуги харчування у приватній садибі.

Варіант 5

1. Сільськогосподарський кооператив.
2. Матеріально-технічне забезпечення сільських садиб та фермерських господарств.
3. Описати будь-яку з українських національних страв на різдвяні свята і розрахувати ціну на неї.

Варіант 6

1. Спільне підприємство.
2. Якість надання дозвільних послуг і якість сільськогосподарської продукції.
3. Описати будь-яку з українських національних страв на великодні свята і розрахувати ціну на неї.

Варіант 7

1. Товариство з обмеженою відповідальністю.
2. Екологізація дозвільних послуг та сільськогосподарської продукції.
4. Описати будь-яку з українських національних страв і розрахувати ціну на неї.

Варіант 8

1. Акціонерне товариство.
2. Обігові засоби сільських садиб.
3. Описати будь-який з українських національних напоїв і розрахувати ціну на нього.

Варіант 9

1. Товариство з додатковою відповідальністю.
2. Мотивація трудової діяльності власників садиб та фермерів.
3. Описати будь-який з українських національних салатів і розрахувати ціну на нього.

Варіант 10

1. Повне товариство.
2. Шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції, послуг ночівлі у сільській місцевості.
3. Описати українські накладанці (канапки, бутерброди) та розрахувати ціну на них.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Об'єкт вивчення дисципліни “Економіка сільського туризму та агротуризму”.

2. Зв'язок дисципліни “Економіка сільського туризму та агротуризму” з іншими дисциплінами.
3. Розвиток відпочинку в сільських садибах та фермерських господарствах.
4. Економічний зміст основних фондів сільських садиб та фермерських господарств.
5. Показники використання основних фондів.
6. Амортизація основних фондів.
7. Відтворення основних фондів.
8. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів фермерських господарств.
9. Обігові засоби сільських садиб та фермерських господарств.
10. Обігові кошти сільських садиб та фермерських господарств.
11. Показники використання обігових засобів.
12. Шляхи підвищення ефективності використання обігових засобів сільських садиб та фермерських господарств.
13. Нематеріальні ресурси.
14. Загальне поняття про інтелектуальну власність.
15. Номенклатура дозвільних послуг.
16. Асортимент дозвільних послуг.
17. Матеріально-технічне забезпечення сільської садиби та фермерського господарства
18. Якість дозвільних послуг.
19. Якість сільськогосподарської продукції.
20. Показники якості продукції (послуг).
21. Стандартизація дозвільних послуг.
22. Сертифікація сільськогосподарської продукції.
23. Міжнародні системи сертифікації.
24. Національні системи якості продукції (послуг)
25. Вплив відпочиваючих на сільську місцевість.
26. Вплив сільськогосподарської діяльності на довкілля.
27. Вплив переробних підприємств на сільську місцевість.
28. Економічні інструменти екологізації виробництва в сільській місцевості.
29. Принципи екологізації дозвільних послуг і сільськогосподарської продукції.
30. Показники продуктивності праці власників сільських осель та фермерів.
31. Зовнішні чинники підвищення продуктивності праці.

32. Внутрішні чинники підвищення продуктивності праці.
33. Чинники впливу на продуктивність праці власників садиб та фермерів.
34. Мотивація трудової діяльності власників садиб та фермерів.
35. Освіта і підвищення кваліфікації власників садиб та фермерів.
36. Економічна суть собівартості дозвільних послуг та сільськогосподарської продукції.
37. Класифікація витрат на послуги (продукцію) за економічними елементами.
38. Класифікація витрат на послуги (продукцію) за калькуляційними статтями.
39. Калькулювання одиниці послуг (продукції).
40. Кошторис виробництва.
41. Види собівартості продукції (послуг).
42. Постійні витрати.
43. Змінні витрати.
44. Шляхи зниження собівартості продукції (послуг).
45. Економічна суть ціни.
46. Принципи ринкового ціноутворення.
47. Функції ціни.
48. Види цін на дозвільні послуги.
49. Методи встановлення і регулювання цін.
50. Загальне поняття про інвестиції.
51. Види інвестицій.
52. Оцінка ефективності інвестицій.
53. Загальне поняття про ефект та ефективність.
54. Порівняльна абсолютна економічна ефективність.
55. Капітальні вкладення та їх структура.
56. Загальне поняття про дохід та прибуток.
57. Рентабельність надання дозвільних послуг.
58. Рентабельність виробництва сільськогосподарської продукції.
59. Загальне поняття про оподаткування.
60. Державне регулювання економіки туристично-дозвільної діяльності у сільській місцевості.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція України*. — К., 1996.
2. *Закон України “Про особисте селянське господарство”* від 15.05.03 № 742-IV.

3. Закон України “Про фермерське господарство” від 19.06.03 № 973-VI.
4. Закон України “Про колективне сільськогосподарське підприємство” від 14.02.92 № 2114-XII.
5. *Про Основні засади розвитку соціальної сфери села*: Указ Президента України від 20.12.2000 № 1356/2000.
6. Закон України “Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні” від 21.12.2000 № 2157-III.
7. Закон України “Про статус гірських населених пунктів в Україні” від 15.02.95 № 56/95-ВР.
8. *Про тимчасове положення про кредитні спілки в Україні*: Указ Президента від 20.09.93.
9. Закон України “Про кредитні спілки” від 20.12.01 № 2908.
10. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.97.
11. Закон України “Про заставу” від 01.10.92.
12. Закон України “Про страхування” від 07.03.96 № 85/96-ВР.
13. Закон України “Про захист прав споживачів” від 12.05.91 № 1023-XII зі змін, та допов.
14. *Про Основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року*: Указ Президента України від 10.09.99 № 973.
15. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 № 1576-XII.
16. Закон України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 23.03.96 № 98/96-ВР.
17. Закон України “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі” від 1996 р.
18. *Земельний кодекс України* від 25.10.01 № 2768-III.
19. Закон України “Про плату за землю” від 03.07.92 № 2535-XII, зі змін, та допов.
20. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.91.
21. Закон України “Про екологічну експертизу” від 09.02.95 № 46/95 ВР.
22. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” від 17.07.97.
23. *Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки*: Указ Президента України від 03.12.99 № 1529.
24. *Агафонова Л. Г., Роза О. В.* Підготовка бізнес-плану: Практикум. — К.: Знання, 1999. — 158 с.

25. *Бойко М. Ф., Мазнев Г. С., Мазоренко Д. І.* Відкриття власного бізнесу в системі агропромислового комплексу: Навч. посіб. — Харків: ОКО, 2002. — 232 с.
26. *Географічна енциклопедія України: У 3 т.* — К.: Укр. енцикл., 1993.
27. *Ковалюк О. М., Лех Г. А., Реверчук С. К.* Сімейні господарства України: принципи, механізми, перспективи: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 176 с.
28. *Мессель-Веселяк В. Я., Саблук П. Т., Монік М. Й.* Розвиток форм господарювання на селі. — К.: Урожай, 1993. — 376 с.
29. *Нагаєв В. М.* Аграрний менеджмент: практикум. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 319 с.
30. *Посібник для громадян, що ведуть особисте підсобне господарство.* — К.: ІАЕ УААН, 2000.
31. *Покропивний С. Ф., Соболь С. М., Швиданенко Г. О.* Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 1999. — 208 с.
32. *Покропивний С. Ф.* Економіка підприємства: Підручник. — К.: Вид-во КНЕУ, 2001. — 528 с.
33. *Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П.* Загальний курс агробізнесу: Навч. посіб. — К.: Знання, КОО, 2000. — 301 с.
34. *Сіваченко І. Ю.* Міжнародний агробізнес. — К.: ЦУЛ, 2003. — 207 с.
35. *Хэджес Т.* Организация хозяйства на фермах: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1966, — 607 с.
36. *Царенко О. М.* Економічний аналіз діяльності підприємств агропромислового комплексу. — К.: Вища шк., 1998. — 256 с.
37. *Чефранов О.* Все для плательщика фиксированного сельхозналога. — Харьков: Фактор, 2004. — 224 с.
38. *Zareba Dominika.* Ekoturystyka (wyzwania i nadzieje). — Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. — S. 200.
39. *Debniowska Maria, Tkaczuk Maria.* Agroturystyka: koszty, ceny, efekty. — Warszawa, 1997.— S.180.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Економіка сільського туризму та агротуризму”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Економіка сільського туризму та агротуризму”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Завдання для контрольних робіт	9
Контрольні питання	10
Список рекомендованої літератури	12

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. Г. Потапенко
І. В. Хронюк
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-2092

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП